

AZ ÁLLAMI STATISZTIKÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY- JAVASLAT 1952. DECEMBER 20-I ORSZÁGGYŰLÉSI TÁRGYALÁSA

Varga István,

országgyűlési képviselő, előadói beszéde

T. Országgyűlés!

Népgazdaságunk, amint ezt a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének november 29-i ülésén Gerő elvtárs megállapította, erőteljesen, egészségesen fejlődik, határidőre teljesíti az ötéves tervben előírt célkitűzéseket. Tervünk végrehajtásában akadnak ugyan nehézségek, de ezeket pártunk Rákosi elvtárs vezetésével sikerrel leküzdö.

Tervünk teljesítésének egyik legfontosabb előfeltétele, hogy pontosan nyilvántartsuk, mivel rendelkezünk. A tervszerű gazdálkodásnak előfeltétele, hogy gazdasági életünk minden vezetője rendszeresen képet kapjon a terv teljesítéséről, a munkában elért sikerekről, lemaradásokról.

Egészségesen fejlődő szocialista népgazdaságunknak ezért a megbízható, gyors nyilvántartási, statisztikai rendszer elengedhetetlen tartozéka.

A szocialista államban az egész gazdasági életre kiterjedő nyilvántartásnak, statisztikának irányító szerve a Központi Statisztikai Hivatal.

A Horthy-korszakból ránk maradt földesúri kapitalista Magyarország statisztikai törvénye és hivatala távolról sem volt alkalmas az egész gazdasági életre kiterjedő nyilvántartási és ellenőrzési feladat betöltésére. Adatgyűjtései különösen gazdasági téren hiányosak, adatfeldolgozásaik lassúak, adatközléseik terjengősek voltak. A statisztikai hálózat nem volt és nem is lehetett a gazdasági egységek, társadalmi tevékenységek ellenőrzésére, számbavételére szolgáló szerv.

Ily tevékenységet a kapitalisták meg sem tűrtek volna, mivel sértette volna a szent magántulajdont.

Ezért népi demokratikus államunknak új típusú statisztikai szervezetre és hivatalra van szüksége, olyanra, amelyet Lenin elvtárs a következőképpen jellemzett: „A Központi Statisztikai Hivatalnak a szocialista építést felülvizsgáló és ellenőrző szervnek kell lennie és azt kell számbavennie, amit a szocialista országnak most elsősorban tudnia kell.”

Statisztikai Hivatalunk e szervezet kiépítése és megszilárdítása terén a Szovjetunió példájára támaszkodva pártunk útmutatásával az utolsó két-három esztendőben jelentős eredményeket ért el.

Az eredmények ellenére az előttünk álló nagy feladatok szükségessé teszik, hogy statisztikai rendszerünket új szocialista alapokra helyezzük. Fontos ez azért is, mivel a jelenlegi statisztikai törvény elavult és sok rendelkezése ellentétben áll szocialista gazdasági életünkkel.

A magyar statisztikai szolgálatot az 1929. évi XIX. törvénycikk szabályozza, melynek rendelkezései nagyrészt a kapitalista magántulajdon védelmét, a horthysta állam osztályérdekeit szolgálták. Ez a törvény többek között

kimondotta, hogy a statisztikai munkatervbe nem szabad felvenni olyan adatok gyűjtését, melyek magánszemélyek jövedelmének, vagy vagyonának egészére vonatkoznak. Kimondotta, hogy a statisztikai adatokat, különösen a vagyoni helyzetre vonatkozó kérdéseket egyenként felhasználni, közzétenni nem szabad. Így akarták biztosítani a kapitalista magántulajdont mindek felett, még az állammal szemben is.

Ez a törvény nem alkalmas népi demokráciánk statisztikai munkájának szabályozására, mert kormányunknak gyors, pontos, minden részrehajlástól mentes adatokra van szüksége tervünk teljesítéséről, népgazdaságunk helyzetéről. Ezért vált szükségessé az új statisztikai törvényjavaslat benyújtása.

A betervezett törvényjavaslat 1. §-a szerint „a statisztika a Magyar Népköztársaságban a gazdasági, szociális, kulturális fejlődés ellenőrzésének és tervszerű irányításának eszköze. Arra szolgál, hogy a számadatok tudományos csoportosításával, elemzésével feltárja a gazdasági és társadalmi élet jelenségeinek összefüggéseit, számot adjon a népgazdasági tervek végrehajtásáról és felhívja a figyelmet a mutatkozó hiányosságokra. A benyújtott törvényjavaslat mindezeket biztosítja.

A törvényjavaslat kimondja, hogy a Statisztikai Hivatalnak a Minisztertanács tájékoztatásához szükséges legfontosabb adatokat a minisztériumok adatgyűjtésével párhuzamosan saját területi szervein keresztül is be kell gyűjtenie, s a begyűjtött adatokat összehasonlítva, kiemelezve kell a minisztertanács rendelkezésére bocsátania.

A statisztika, mint a vezetés és ellenőrzés eszköze, elengedhetetlen mind a legfelsőbb kormányzati szervek, minisztériumok, mind a gazdasági és kulturális intézmények vezetőinek munkájában.

A törvényjavaslat ezért kimondja, hogy gazdasági vezetőink kötelesek a vezetésük alatt álló összes szervek egész területére vonatkozóan a statisztikai munkát megszervezni és annak folyamatos működését biztosítani; a Statisztikai Hivatal pedig köteles az adatszolgáltatást rendszeresen ellenőrizni. A leendő törvény így kívánja biztosítani az adatszolgáltatások szakosságát és helyességét.

Az állami statisztikáról az Országgyűlés elé terjesztett törvényjavaslat egyik legfontosabb alapelve az egységes beszámolási rendszer. Az adatfeldolgozások és adatközlések terén egységes elvnek és szigorú állami fegyelmenek kell érvényesülnie.

A statisztikai rendszernek ebben a törvényjavaslatban lefektetett magasfokú egysége csak szocialista államban képzelhető el, ahol a dolgozó népek érdeke a termelés átfogó nyilvántartása.

Dolgozó népünk saját tapasztalata alapján győződött meg arról, hogy mint jó gazdának, a kezére bízott vagyont saját érdekében pontosan nyilván kell tartania. Munkásosztályunk, parasztságunk tudja, hogy az ellenőrzés hiánya az állami vagyon, a nép vagyona elherdálónak, a szocializmus ellenségeinek kedvez. Ezért nálunk a jó statisztika és ellenőrzés az egész nép ügye. Dolgozó népünk elvárja, hogy a hanyagságból vagy tudatosan hamis adatokat szolgáltatók ellen a törvény szigorát érvényesítsük.

Lenin elvtárs arra figyelmeztet, hogy a számadás hiánya a termelés és az elosztás területén a szocializmus erőinek pusztítását és az államkincstár fosztogatását eredményezi. Az ilyen jelenségek ellen a törvény erejére támaszkodva a statisztikai szolgálat dolgozóinak, de minden becsületes dolgozónak teljes erővel fel kell vennie a harcot.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a rossz és szakszerűtlen statisztika komoly károkat okozhat. Akadályozza a munkát, a bürokrácia útvesztőjébe vezet.

A statisztika a szocialista társadalomban nem öncél, hanem a vezetés megjavításának eszköze. Ehhez azonban az kell, hogy a statisztika világos, érthető és áttekinthető legyen. A törvényjavaslat biztosítja a felesleges és párhuzamos adatszolgáltatás, adatgyűjtés megszüntetését, amire igen nagy szükség van, mivel még igen gyakori a felesleges adatgyűjtés. Pl. az utolsó félévben tartott vizsgálat mintegy hatszázat minősített feleslegesnek és szüntetett meg.

A jobb statisztikai munka elképzelhetetlen jó képzettségű, öntudatos statisztikusok nélkül. A statisztikusoknak a szaktudásukon kívül általános műveltséggel, marxista tudással kell bírniuk és ismerniük kell a szocializmus építésének napi problémáit is.

A Szovjetunióban különleges technikumokban, főiskolákon és egyetemeken biztosítják, hogy a statisztikai szervek dolgozói megfelelő szakismertetre tegyenek szert. Nekünk is erre az útra kell lépniünk. Erre utal a törvényjavaslat is, amikor a statisztikai munkakör betöltését külön képesítéshez köti.

A statisztikusok szakmai tudásának növelésében már értünk el eredményt. Több ezer alapfokú ismeretekkel rendelkező vállalati statisztikusunk van. Ez évben megindultak a középfokú oktatást biztosító statisztikai technikumok. A Közgazdasági Egyetemen is emelkedett a statisztikai oktatás színvonala. De mindez kevés. A törvényre támaszkodva a Statisztikai Hivatalnak tovább kell harcolni a szakmai képesítés növeléséért és biztosításáért, valamint a Szovjetunió gazdag tapasztalatainak átvételéért és hasznosításáért.

Népgazdaságunkra — amint Gerő elvtárs a Központi Vezetőség ülésén megállapította — az 1953. évben jelentős feladatok várnak: 16%-kal kell emelni iparunk termelését. Nem kisebb a feladat a mezőgazdaság hozamának növelése és a takarékoság területén sem.

Ezeknek a feladatoknak megoldásában a minisztériumokon, üzemeken, tömegszervezeteken, munkásosztályunkon, műszaki értelmiségünkön és parasztágunkon kívül komoly rész vár külön statisztikusainkra.

A termelési tervek mennyiségi teljesítése mellett fontos kérdés a minőség biztosítása. A termékek kifogástalan minőségéért folytatott harcban a statisztika még igen kezdetleges.

Nagy feladat vár a Statisztikai Hivatalra a rendelkezésünkre álló anyagok, gépek, felszerelések és munkaerő pontos számbavétele és mozgósítása területén is.

A gép és anyag összeírása alkalmával felszínre került, hogy számos vállalat főös anyaggal és kihasználatlan géppel rendelkezik, ugyanakkor más üzemekben szükség volna erre.

Üzemi statisztikusainknak kötelessége a hiányosságokra és azok okaira rámutatni és megszüntetésükért harcolni.

A most elfogadásra kerülő törvényjavaslat támogatást és megbecsülést nyújt a munkáját jól végző statisztikusoknak. Elismeri népgazdaságunkban betöltött fontos szerepüket. Támaszkodjanak statisztikusaink erre a törvényre, érezzék maguk mögött pártunk, kormányunk támogatását, amikor az állami eszközök elherdálóival szemben feltárják a gondatlan gazdálkodás tényeit.

Javítsák a munkaerő-statisztikát, tárják fel a rejtett tartalékokat, hogy ezzel biztosítsák a munkaerő jobb kihasználását, a termelékenység növeledését.

Jó anyagstatisztikával biztosítsák a rendelkezésre álló anyagok észszerűbb felhasználását. Honosítsanak meg szigorú számveteli fegyelmet az egész népgazdaságban, de különösen az építőiparban és a beruházások terén az építőipari költségek csökkentése, a beruházások takarékosabb megvalósítása érdekében.

Ennek az új törvénynek fontos fegyverként kell szolgálnia az ötéves tervünk sikeres teljesítéséért folyó harcban. Statisztikusaink legyenek gyakorlati segítői gazdasági vezetőinknek.

Az Országgyűlés elé beterjesztett törvényjavaslat ezt az alapvető követelményt tükrözi vissza. Szolgáljon példaképpül számunkra a Szovjetunió fejlett statisztikai rendszere. A szovjet statisztikai rendszer alapelveit Lenin elvtárs dolgozta ki. A statisztikai munka megjavítására, módszereinek tökéletesítésére Sztálin elvtárs adott alapvető útmutatásokat.

A mi statisztikai szervezetünknek, de különösen a Központi Statisztikai Hivatalnak ezen az úton kell haladnia, hogy pártunknak, kormányunknak, népgazdaságunk vezetőinek gyakorlati segítőtársává váljon szocialista hazánk építése, békénk megvédése érdekében.

Kérem az Országgyűlést, hogy az állami statisztikáról szóló törvényjavaslatot fogadja el.

Szita János,

országgyűlési képviselő, hozzászólása

T. Országgyűlés!

Az előttünk fekvő törvényjavaslat rendkívül időszerű és fontos állami életünk szempontjából. A magyar statisztika az utóbbi években jelentősen fejlődött. Mai statisztikai rendszerünket már alig lehet a népelemtől Horthy-rendszer statisztikájával összehasonlítani, hiszen a tőkés rendszer állami statisztikája jellegében is alapvetően különbözik a maitól. A tőkés társadalomban a statisztika a kizsákmányoló osztályok érdekeit szolgálja. A tőkés rendszernek nem érdeke, hogy a társadalmi fejlődés összefüggéseinek elemzésével feltárja a tőkés rendszer valódi mozgató erőt, társadalmi viszonyait, a kizsákmányolás egész folyamatát. A tőkés társadalomban a statisztika a kapitalizmus belső ellentétei elleplezésének, a valóság szépitésének eszközévé válik, magyarul mondva: ahol lehet, hamisít. A tőkés vállalkozónak nem érdeke, hogy az állam szervei könyveibe belenézzenek. A tőkés gazdaság szétforgácsoltsága, a tőkés termelés anarchiája, elszigeteltsége pedig eleve akadályozójává válik annak, hogy a statisztika a társadalom, a népgazdaság egészét felölelje, minden alapvető folyamatáról számot adjon.

Lenin elvtárs azt mondta: „A statisztika a kapitalista társadalomban kizárólag 'hivatalos személyek' vagy szakemberek szűk körének volt a dolga, nekünk be kell vinnünk a statisztikát a tömegek közé, népszerűsíteniük kell, hogy a dolgozók fokozatosan megtanulják, hogy maguk értsék meg és lássák, hogyan és mennyit kell dolgozniuk, hogyan és mennyit lehet pihenniük, hogy az egyes közösségek gazdálkodása, üzleti eredményeinek összehasonlítása az általános érdeklődés és tanulmányozás tárgyává váljék.”

A statisztika szerepe és jelentősége nálunk is évről évre növekedett. Már bizonyos segítséget nyújtott a stabilizáció idején, a háborús károk helyreállításának időszakában is, de új értelmet, hatalmas, új szerepkört népi demokratikus rendszerünk megszilárdítása, a tervgazdálkodás bevezetése óta kapott. A szocialista statisztika alapjainak lerakása elsősorban a tőkés elemek kiszorításával, a népgazdaság szocialista szektorának megteremtésével függött össze. Amilyen ütemben a gazdaság tőkés elemeinek helyébe a szocialista szektor lépett, olyan ütemben vált nemcsak lehetővé, hanem szükségessé új rendszerű, átfogó szocialista statisztika megszervezése. Népi demokratikus államunk szocialista üzemeinek, úgyszólván saját háztartásának rendbehozásához az átfogó, mélyreható statisztika nélkülözhetetlen eszközzé vált.

Statisztikai rendszerünk színvonala együtt fejlődött a tervgazdálkodás színvonalával. Abban az ütemben, ahogyan a tervezés egyre átfogóbbá válik, mindjobban átkarolja a népgazdaság, az állami, kulturális élet egyik vagy másik területét, úgy növekszik a statisztika munkaterülete, szerepköre a tervek végrehajtásának ellenőrzésében. Míg például 1938-ban a Statisztikai Hivatal havonta egyetlen gyáripari termék termelését sem mérte országosan, 1948-ban már mintegy 200, 1952-ben pedig 400 cikk termelésének mennyiségét figyeli meg. A megfigyelt termékek köre a következő évtizedekben pedig még jelentősen bővülni fog.

Az elmúlt években alakult ki rendszeres statisztikai adatgyűjtés egész sor olyan területen, amelyek azelőtt nem kerültek statisztikai megfigyelés alá. Statisztikai rendszerünk ma bevilágítja az ipar egész területét a legkisebb üzemekig. Jelentősen fejlődött a mezőgazdasági statisztika különösen a mezőgazdaság szocialista szektorában és egyre megbízhatóbb képet nyújt a mezőgazdaság egész termelési folyamatáról. Az állami és szövetkezeti kereskedelem gyors fejlődése következtében ma rendszeres adatokkal rendelkezünk az áruforgalom döntő részéről. Áttekinthetővé válik a lakosság fogyasztásának alakulása nemcsak általában, hanem a legfontosabb áruk tekintetében is.

A statisztika fejlődése nemcsak a népgazdaságban, hanem más területeken is megkönnyíti az áttekintést, lehetővé teszi a vezetés színvonalának emelését. Az ország kulturális fejlődését, a széles dolgozó tömegek kulturális felemelkedését egész sor statisztikai számon keresztül is le lehet mérni. Elég azokra a viharosan növekvő számokra gondolni, amelyek az iskolák, az egyetemek hallgatóinak, a színházak és mozik látogatóinak, vagy az újonnan megjelenő könyvek vásárolóinak számait jelzik. Míg régebben nem rendelkezünk országos adatokkal a könyvtermelésről, a könyvterjesztésről, a mozik, színházak látogatottságáról, a kultúrotthonok működéséről, ma már kulturális életünk ezen területeiről is megbízható adataink vannak. Hasonlóképpen statisztikai adatokkal is mérni lehet a lakosság egészségügyi, szociális ellátásának fejlődését. Gondoljunk csak például a rendelőintézeti órák számának megkétszereződésére, a csecsemőtthonok és bölcsődék férőhelyeinek megháromszorozódására az utóbbi három évben. Rendszeres statisztika készül már a sportmozgalom fejlődéséről is.

Az adatszolgáltatás az elmúlt években lényegesen meggyorsult. Míg azelőtt például az ipari termelésről szóló adatok a szóbanforgó hónap után másfél, vagy két hónappal készültek el, ma a tárgyhónapot követő 10-én az ország, a termelés vezetői megkapják az egész magyar ipar termelésére vonatkozó adatokat.

A legfontosabb körülmény azonban az elmúlt években elért fejlődés terén az, hogy a statisztika egyre kevésbé jelenti nálunk már csak az adatok mechanikus összeállítását, összegyűjtését, hanem egyre inkább és egyre mélyrehatóbban foglalkozik a számszerű adatok alapján a gazdasági, társadalmi folyamatok alakulásának, fejlődésének elemzésével. Nem egy esetben fordul elő, hogy a Központi Statisztikai Hivatal hívja fel az adatok elemzése kapcsán a figyelmet új összefüggésekre, újszerű jelenségekre, és az is, hogy üzemek, intézmények, különféle szervek vezetői saját területük statisztikai adatainak elemzése útján tárnak fel új, a vezetés szempontjából fontos körülményeket.

Mi tette lehetővé a statisztika terén eddig elért fejlődést? Amint már az előbb mondtam, a fejlődés alapvető tényezője népi demokratikus rendszerünk megszilárdulása, a tervgazdálkodás bevezetése volt. A statisztika színvonalának emelésében azonban két döntő tényező játszott közre. Az egyik az, hogy a magyar statisztika számára a lenini-sztálini útmutatás alapján fejlődő, több évtizedes multra visszatekintő szovjet statisztika szolgál példaképül. A Szovjetunió gazdag tapasztalatai a statisztikában is, mint fejlődésünk minden területén, hatalmas segítséget jelentettek számunkra. A másik tényező: pártunk segítsége, útmutatása. Pártunk vezetése, Rákosi elvtárs, nem egyszer komoly követelményeket támasztott statisztikai rendszerünkkel, a Központi Statisztikai Hivatallal szemben és ezek a követelmények, ez az igényesség mindannyiszor nagy segítséget nyújtott a statisztika fejlődésében, ráirányítva figyelmét az ország fejlődése szempontjából fontos, új összefüggésekre.

Az elmúlt években megtett fejlődés ellenére statisztikai rendszerünkben még sok hiányosság tapasztalható, a statisztika egyes területeken még nem elég gyors és gyakran nem elég éber.

Nem egyszer megtörténik, hogy fontos, a számok tükrében is megmutató jelenségeket nem a statisztikai szervek fednek fel. Az is gyakran fordul elő, hogy bár az illetékesek számára a statisztikai adatok egész halmaza áll rendelkezésre, ezeket az adatokat nem elemzik, élettelen számok tömegének tekintik és nem veszik észre a számok mögött megbújó lényeket, a számok közti összefüggéseket; nem látják a fától az erdőt. Emellett statisztikai rendszerünk még egyenetlen. Ez egyrészt abban mutatkozik meg, hogy egyes összefüggések vizsgálata még a kezdet kezdetén tart, mint például a beruházások, vagy az önköltség statisztikai feldolgozása, másrészt egyenetlenség mutatkozik meg abban is, hogy egyes területek, így például az építés, a földművelésügy vagy az egészségügy statisztikájának színvonala messze elmarad a statisztikában elért általános fejlődéstől.

Mindebből következik, hogy az előttünk fekvő statisztikai törvény szerepe kettős: egyrészt rögzíti azokat a szervezeti formákat, kialakult eredményeket, amelyeket az utóbbi években elértünk; másrészt előremutat a statisztika minden téren való fejlődése, a statisztikai fegyelem megszilárdítása, statisztikai rendszerünk színvonalának emelése irányában.

T. Országgyűlés! A törvényjavaslat a Szovjetunió gazdag tapasztalatai és a magyar statisztika legutóbbi fejlődése alapján helyesen állapítja meg a statisztika feladatait és szervezetét.

A statisztika feladata, hogy segítséget nyújtson a gazdasági, szociális és kulturális fejlődésnek, a tervek végrehajtásának ellenőrzéséhez és ezen keresztül az állam, a népgazdaság irányításához. Ezekből a feladatokból

következik a statisztika központi szervének, a Központi Statisztikai Hivatalnak szerepe is. A Központi Statisztikai Hivatal elsőrendű feladata a kormány tájékoztatása a tervek teljesítéséről, a gazdasági, szociális és kulturális élet fejlődéséről, és emellett feladata az egész országot behálózó statisztikai rendszer kidolgozása, ellenőrzése és összehangolása. Ebből következik, hogy a Statisztikai Hivatal feladata elsősorban nem az, hogy különböző szervek ezreitől közvetlenül gyűjtsön adatokat, hanem az, hogy a sokoldalú, sokágú statisztikai hálózaton keresztül beérkező adatokat csoportosítsa, feldolgozza, mélyrehatóan elemezze. Rögtön meg kell állapítani azt is, hogy az adatok helyes csoportosításának, alapos elemzésének következményét nemcsak a Központi Statisztikai Hivatallal szemben kell támasztanunk, mert ez minden olyan szervere érvényes, amelynél statisztikával foglalkoznak.

A statisztika számait nem holt számoknak kell tekinteni, hanem olyan anyagnak, amelyből az életet valóban jellemző összefüggéseket lehet feltárni; olyan anyagnak, amely a multra vonatkozik, de az összefüggések feltárása révén világosan és helyesen mutat a jövő fejlődés irányába is. Ezért a statisztikai munka fejlesztése érdekében tovább kell javítanunk a statisztikai adatok elemzését, feldolgozását. Ehhez megfelelően csoportosítani, kombinálni kell az adatokat, különböző összefüggéseikben kell megvizsgálni azokat, el kell érni, hogy a számok „beszéljenek”.

Törekedni kell arra, hogy az adatok teljességükben, összefüggésükben kerüljenek feldolgozásra. Egy-egy iparág termelésének vizsgálatánál például ne elégedjenek meg csak annak vizsgálatával, hogyan teljesítették a termelési tervet, hanem vizsgálják azt is, hogy olcsóbbodik-e a termelés, növekszik-e a termelékenység, javul-e, vagy romlik a termékek minősége; sőt, tegyék azt is vizsgálat tárgyává, hogyan hat ki az illető iparág termelésének alakulása más iparágak, az egész népgazdaság fejlődésére.

A statisztikai adatoknak nemcsak egyik, vagy másik pillanat tükröképpé kell adniok, hanem az eseményeket, a statisztika által feltárt tényeket fejlődésükben kell vizsgálniok. Állandó összehasonlításokat kell végezni a korábbi időszakok fejlődésével annak érdekében, hogy a jelen tényeit helyesen lehessen megítélni. Bár a statisztikusok a múlt és jelen adataival dolgoznak, legyenek fogékonyak a fejlődés, az új iránt. Jelezzék a hibákat már akkor, amikor még csak csirájukban mutatkoznak, mutassák be fejlődésünk gyors ütemét, mutassák be a különböző területeken elért eredményeket, hogy azokat az egész ország népe elé lehessen tárni, egyesek élenjáró tapasztalatait országos tapasztalatokká lehessen tenni.

Statisztikai rendszerünk szervezetének alapja, hogy a statisztikai adat-szolgáltatás és az adatok feldolgozása minden állami, gazdasági, társadalmi szerv feladata. Az adatokat minden irányító szerv maga gyűjti be az irányítása alá tartozó területről és megfelelően összesítve, feldolgozva adja tovább. A Központi Statisztikai Hivatal összesíti a különféle szervektől ilyen módon begyűjtött adatokat és összehangolja, ellenőrzi azokat. Ez a piramis-szerű felépítés nem véletlenül alakult ki, hanem szervesen következik a statisztika szerepéből, abból, hogy a statisztika elsőrendű feladata: a vezetés alátámasztása.

A helyes, pontos, gyors statisztika nélkülözhetetlen eszköz a tervezés számára. A tervgazdálkodás nem lehet meg statisztika nélkül. Minden tervező szervnek, kezdve az Országos Tervhivataltól, egészen a legkisebb vállalatig, intézményig, sőt műhelyig, szüksége van a tervek készítéséhez az

előző időszakokra vonatkozó gyors és pontos adatokra. A jó statisztika hathatós eszköze a tervek, utasítások ellenőrzésének, csakúgy, mint az operatív vezetésnek. A tervek teljesítésénél, fontos határozatok végrehajtásánál a vezetők vakok módjára tapogatóznának a sötétben, ha nem állna rendelkezésükre megfelelő adatszolgáltatás. Mivel pedig az általános tapasztalatok szerint a legtöbb szervnél, vállalatnál a vezetés munkájának egyik leggyengébb oldala a tervek, a hozott határozatok, a kiadott rendelkezések végrehajtásának ellenőrzése, ezért a statisztikának az ellenőrzés megjavítása és ezen keresztül a vezetés színvonalának emelése szempontjából mindenütt rendkívüli jelentősége van.

De nélkülözhetetlen a statisztika egy sor területen az operatív vezetés számára is. Ma már mintegy 60—70 iparcikk adatai állnak naponta az illető területek vezetői számára rendelkezésre és így nem a negyedév, vagy a hónap végén, hanem másnap tudnak megfelelően intézkedni, ha egyik vagy másik fontos terméknél lemaradás, vagy bármilyen aránytalanság veszélye fenyeget.

Annak, hogy ki a jó és ki a rossz vezető, egyre inkább fontos ismertetőjele az is, hogy ki mennyire ismeri a saját munkaterületére vonatkozó alapvető adatokat, számszerű összefüggéseket. Ezért végérvényesen meg kell szüntetni azt a sok helyen még tapasztalható téves elképzelést, amely szerint a statisztika csak a Központi Statisztikai Hivatal monopóliuma, és a vállalatok, trösztök, iskolák, kórházak azért készítenek csak statisztikát, hogy a felső irányító szerveknek legyen mit olvasniuk.

Minden szerv vezetőjének elsődrendű érdeke, hogy saját területére vonatkozóan megbízható és gyors statisztikával rendelkezék; az, hogy ez ne csak számhalmaz legyen, hanem olyan megfelelően csoportosított és elemzett anyag, amelyből nemcsak a fennálló helyzetre, hanem a tennivalókra is lehet következtetni. Ezért nem lehet például megnyugtatónak tekinteni azt az állapotot, amely a szénbányászatban uralkodik. Vannak ezer fővel dolgozó szénbányák, amelyeknél nincsenek önálló statisztikusok; a szénbányászat 250 statisztikusa közül pedig mindössze 20 rendelkezik a megfelelő képzettséget igazoló statisztikai vizsgával.

Abból, hogy a statisztikát a vezetés és ellenőrzés nélkülözhetetlen eszközeként tekintjük, egy sor következtetést kell levonni a statisztika módszerére vonatkozóan. Ezek közül csak egyet akarok aláhúzni, mint legfontosabbat. Arról van szó, hogy a statisztika ne csak az általános, átlagos eredményeket tükrözze, hanem ezen belül mutassa meg a hibákat, hiányosságokat és tárja fel az eredményeket, az élenjáró, kimagasló teljesítményeket. Az átlag sem lehet természetesen közömbös, de az átlag mögött igen gyakran eltűnnek a komoly hibák és a jó eredmények. Ezért az átlag nem is mindig a tipikus, a jellemzőt mutatja és sok esetben egyáltalán nem segíti elő a hibák feltárását, az élenjáró tapasztalatok elterjesztését.

A gépállomások például az év harmadik negyedévében országosan 283 normálhold teljesítményt értek el traktoregységként, ami bár alacsony, de az elmúlt időszakhoz képest kétségtelen fejlődést jelent. Volt azonban öt gépállomás — köztük a putnoki, a főtí és az örkényi — amely 180 normálhold teljesítményt sem ért el; viszont 39 gépállomás — köztük a tőszegi, egyeki, békéscsabai és turkevei — teljesítménye pedig meghaladta a 360 holdat.

Az átlag tehát némi fejlődést mutat és ezzel nyilván mindenkit megnyugtat. Az átlag mögé nézve, azonban máris világosan adódnak a felada-

tok a gépállomások vezetői számára, hogy hol kell keresniök az országosan is elterjeszhető élenjáró tapasztalatokat és hová kell leginkább segítő kézzel nyúlniok, hogy a lemaradókat is az élenjárók színvonalára emeljék.

Egyik legfontosabb követelmény a statisztikával szemben az, hogy igazat mondjon, a valóságot tárja fel. A statisztika értelmét veszti, ha helyt ad a torzítás, férdítés, vagy csalás számára, ha nem a valóságot, nem az igazat mutatja. Ebből a szempontból is fontos az, hogy a statisztika ne csak az átlagot mutassa, amely lehet számszerűen pontos, de a valóságtól mégis távolálló, ha az átlag nem a jellemzőt mutatja, vagy alkalmas arra, hogy az átlag mögött meghúzódó jót és rosszat összekeverje, elkenje az élenjárók és lemaradók közti különbséget. Ha igaz statisztikát követelünk, azt is meg kell követelnünk, hogy ne csak holt számokat mutasson, hanem tárja fel a valódi, a számok mögött valójában meglévő összefüggéseket is.

De ahhoz, hogy az adatok az igazságot tükrözzék, az is szükséges, hogy a statisztikai adatok mentesek legyenek minden szépítéstől, torzítás-tól, férdítéstől, nem is beszélve arról, hogy mentesek legyenek minden hamisítástól. Feltétlenül helyes a törvény 11. §-a, amely többek között a következőket tartalmazza: „Az állami és szövetkezeti szervek, továbbá a társadalmi szervek vezetői, valamint az egyes magánszemélyek felelősek azért, hogy az adatszolgáltatás mindennemű férdítés, vagy hamis látszat keltése nélkül történjék.”

A tények — amint mondani szokták — makacs dolgok. Ezek a tények azonban nem mindenkinek tetszenek és sajnos, akadnak még olyan vezetők és statisztikusok, akik, ha a tények rájuk nézve nem kedvezőek, különböző manőverekkel igyekeznek a felsőbb szervezet félrevezetni. Itt van például — ma már közismert — az építési vállalatok jelentős része. Egész sor építővállalatnál nemrégiben kellett a vállalatok által jelentett termelési adatokat utólag csökkenteni, mert a valóságosnál magasabb számokat írtak be. A Komlói Szénbányánál a létszámhelyzet elküzdösítése végett a munkások közé vették fel a hetilap egész szerkesztőségét, a hangos híradó, a városi tűzoltóság, a városi óvoda és a kultúrház alkalmazottait.

Ugyanez a vállalat a termelési értéket jelző számokat — hogy a valóságosnál nagyobb eredményt mutasson ki — azokkal a forintokkal is megnövelte, amelyeket más vállalatok munkásainak szállításáért, a MÁVAUT-nak kifizetett. A Zöldség- és Gyümölcskiskereskedelmi Trösztnél például megcsinálták azt, hogy „átjavították” a hozzájuk tartozó vállalatoktól beérkezett adatokat, mert különben azok nem egyeztek volna az előző negyedévben — úgylátszik, hamisan — jelentett adatokkal.

Ugyanez a tröszt az elbocsátott nőket a statisztikában férfiaknak tüntette fel, hogy ne tűnjék ki a női munkavállalók elbocsátását korlátozó rendelet megsértése. Hozzá kell tennem, hogy az előbb említett esetek jelentős részében az illetékesek máig sem tették meg a szükséges intézkedéseket a statisztika meghamisító ellen.

Az is előfordul még, hogy egyes vezetők fellépnek azokkal szemben, akik a statisztikában a valóságot akarják jelenteni. Nem lehet túrni az olyan eseteket, mint amelyek előfordultak a Budapesti Erőműnél, vagy a Lakóépület és Fűtésszerelő Vállalatnál, ahol a vállalat igazgatói különböző fegyelmi intézkedéseket tettek azok ellen, akik nem akartak résztvenni a statisztikai adatok meghamisításában.

Az ilyen jelenségek miatt a statisztika terén különös eréllyel kell megszervezni a harcot a férdítés, az elkenés, a tényleges eredmények szépítése

ellen. A statisztika tulajdonképpen a kritika és önkritika fontos eszköze. Ahol a statisztikát szépítik, ott nem bírják a kritikát, nem ismerik az önkritikát és ez arra vall, hogy nem akarják a fennálló hibákat kijavítani.

Ezért — túl azon, hogy a hamis adatokat jelentők ellen a statisztikai törvény értelmében keményen kell igazságszolgálati szerveinknek eljárniok — a statisztika terén is élesen kell felvetni a becületesség követelményét az állam iránt. Ezt a becületességet meg kell követelni az állami, gazdasági, társadalmi szervek minden vezetőjétől és funkcionáriusától. Ennek a követelménynek kell áthatnia a statisztikai munkát és ennek érdekében is tovább kell szilárdítani statisztikai rendszerünket.

Az elmondottakból is következik, hogy a statisztikai, vagy széles értelemben vett számviteli fegyelem az állami fegyelem szerves része. Úgy kell megszervezni az ország minden üzemében, intézményében, szervezetében a statisztikai adatszolgáltatást, sőt a statisztika alapjául szolgáló nyilván tartást is, hogy az pontos, megfelelően alátámasztott és teljes legyen.

Lenin elvtárs azt írta: „Egyetlen termék, egyetlen font gabona sem maradhat ki a számviteltől, mert a szocializmus mindenekelőtt — számvitel.” Sztálin elvtárs pedig azt mondta: „Elvtársak, semilyen építőmunka, semilyen állami munka, semilyen tervszerű munka nem képzelhető el helyes számvitel nélkül. Számvitel pedig nem képzelhető el statisztika nélkül. A számvitel statisztika nélkül egyetlen lépést sem tehet előre. A statisztika munkája olyan, hogy az egységes egészeket egyes ágai egy megszakíthatatlan láncot alkotnak és ha egy láncszemet elrontottak, az egész munka tönkremehet.”

Ilyen láncként kell továbbfejleszteni statisztikai rendszerünket, és el kell érnünk, hogy statisztikai rendszerünk teljes legyen, felölelje állami életünk, népgazdaságunk, szociális és kulturális fejlődésünk minden fontos vonatkozását.

A statisztikai fegyelem megszilárdítása a már elmondottakon túlmenően még azt is felveti, hogy még gyorsabbá és pontosabbá kell tenni az adatszolgáltatást. Ha csak egyetlen üzem késik el a megállapított határidőtől, már megakadályozza azt, hogy az illető terület egészére vonatkozó statisztikai összeállítás és elemzés időben elkészüljön.

A számvitel területén Magyarországon is fejlődő Lozinszkij-mozgalom — amelynek célja, hogy a számvitel előrelátó megszervezésével felszámolja a számviteli munka területén tapasztalható kapkodást, egyenlőtlen ütemet, és ezzel meggyorsítsa az adatszolgáltatást — fontos kezdeményezés ezen a téren.

A statisztikai fegyelem megszilárdításához tartozik az is, hogy az állami statisztika jól átgondolt, egységes rendszeren épüljön fel. Ebből nemcsak az következik, hogy az adatokat az előírt módon, az előírt határidőre kell szolgáltatni, hanem az is, hogy véget kell vetni a lépten-nyomon felburjánzó engedély nélkül végzett, ügynevezett kontár statisztikának.

Ha meg akarjuk különböztetni a statisztikai munkában is a lényegest a lényegtelenről, nem szabad túrni, hogy mindenki, akinek jólesik, statisztikai kérdések özönével árássza el állami szerveinket, vállalatunkat. Mi sem könnyebb persze, mint statisztikai adatokat kérni, nem törődve azzal, hogy milyen munkát jelent a felesleges statisztika összeállítása az adatszolgáltató szervezetnek. Az ilyen statisztika emellett többnyire értékelen, és ugyanakkor veszélyezteti az egész statisztikai rendszer gyorsaságát és pontosságát.

Véget kell vetni annak a magatartásnak, hogy sok vezető öntelt, bürokratikus módon — lebecsülve a dolgozók és az alsóbb fokon álló vezetők munkáját — kérdések özönével árássza el az alá rendelt szervezetek, holott azok jelentős részére többnyire nincs is szüksége. Az ilyen vezetők elfelejtik azt a mondatot, amely úgy hangzik, hogy „könnyebb egy buta embernek kérdezni, mint tíz okos embernek válaszolni rá.” Ezért feltétlenül helyes a statisztikai törvény tervezetének az a pontja, amely szigorú büntetéseket helyez kilátásba a statisztikai fegyelem ellen vétők számára.

T. Országgyűlés! Melyek azok a legfontosabb aktuális feladatok, amelyek a statisztika terén előttünk állanak, amelyeket végre kell hajtani ahhoz, hogy az előttünk fekvő statisztikai törvény minden pontja, a törvény egész szelleme valóra váljék?

Először: El kell érni, hogy az összes állami, gazdasági, társadalmi szervek a törvény minden rendelkezését maradéktalanul végrehajtsák, megszilárdítsák az állami fegyelmet a statisztika terén, és egyre inkább felhasználják a statisztika fegyverét a munka mindennapi irányításában, az ellenőrzésben, a vezetés színvonalának emelésében. Emeljék a statisztikai munka színvonalát az adatok mélyreható vizsgálata, a gazdasági, társadalmi fejlődés dialektikus elemzése útján.

Másodszor: Harcoljanak kíméletlenül a statisztika terén is még fellelhető megalkuvás, a ferdtések, torzítások ellen; tekintsék a statisztikát a kritika és önkritika harcos fegyverének.

Harmadszor: Fokozni kell a statisztikával foglalkozók marxista-leninista képzettségét és statisztikai szaktudását. Ez az előfeltétele annak, hogy az adatokat, a számokat helyesen gyűjtsék, csoportosítsák és elemezzék, hogy azokat csatasorba állítsák a szocializmus építéséért vívott harcunkban.

Negyedszer: Statisztikai rendszerünket tovább kell fejleszteni abban az irányban, amelyet pártunk harca, kormányunk munkája elsősorban megkövetel. A statisztika reflektorfényével kell fokozottan rávilágítani azokra a területekre, amelyekre a harc elsősorban összpontosul. Ezért mélyrehatóban kell elemezni a népgazdaságon belül az alapanyagtermelés helyzetét, különösen a szénbányászatét és a kohászatét. Tovább kell fejleszteni a mezőgazdasági statisztikát, éberem kell figyelemmel kísérni a növénytermelésben csakúgy, mint az állattenyésztésben a hozam növelését, a mezőgazdaság gyorsan fejlődő szocialista szektorának helyzetét, feltárva az élenjáró tapasztalatokat és elősegítve ezzel is a jó tapasztalatok átadását a lemaradóknak.

A statisztika reflektorfényével kell rávilágítani azokra a területekre, amelyek különösen jelentősek a fokozott takarékoság szempontjából. Fel kell tárnunk a népgazdaság minden ágában a forgóeszközök alakulását, hogy ezzel is könnyebbé váljék a forgóeszközök forgási sebességének növelése és az egész termelési folyamat meggyorsítása. Erőteljesen fejleszteni kell a még gyermekcipőben járó önköltségstatisztikát, és ezzel is alá kell támasztani a termelés folyamatában elérendő megtakarításokért vívott harcot. Meg kell javítani a beruházások statisztikáját, külön kiemelve e téren is a takarékoság szempontjait és fel kell tárnunk a termelésben ki nem használt, a gyorsabb fejlődést lehetővé tevő termelőkapacitásokat. Sürgősen rendet kell teremteni az építőipari statisztika vonatkozásában, elsősorban a magasépítési költségek csökkentése érdekében.

A felsoroltak mellett meg kell szervezni a termelés technikai színvonalának emeléséről számat adó statisztikát, hogy ezzel is elősegítsük e téren is a fokozott teverszerűséget. Végül pedig meg kell szilárdítani a statisztika rendszerét azokon a területeken, amelyek e téren még viszonylag elmaradtak, így például a földművelésügyi minisztériumban, a helyi tanácsoknál, az egészségügyi és a kulturális statisztika terén.

Az említett feladatok végrehajtására megvan minden lehetőség. A Szovjetunió gazdag tapasztalatai, a párt és a kormány állandó segítsége e téren is lehetővé teszi a sikert, azt, hogy a statisztika betöltse a maga hivatását ötéves tervünk teljesítésében, a szocializmus építésében. A statisztika terén elérendő feladatokhoz segítséget fog nyújtani az előttünk fekvő statisztikai törvény is. Ezért a Magyar Dolgozók Pártja nevében a statisztikai törvényt elfogadom.

Dr. Tóth Endre,

országgyűlési képviselő, hozzászólása

T. Országgyűlés!

Az állami statisztikáról szóló törvényjavaslat egyik alapvető rendelkezése a Központi Statisztikai Hivatalnak alárendelt széleskörű helyi statisztikai hálózat kiépítése. Ez a rendelkezés a szovjet statisztika szervezetének egyik lényeges tanítását valósítja meg nálunk: a Szovjetunióban is a körzeti felügyelőségek, területi statisztikai hivatalok széles rendszere biztosítja a párt és a kormány közvetlen statisztikai tájékoztatását. A hatalmas ország méreteinek megfelelően több tízezer statisztikus ellenőrzi az üzemek és irányító szervek statisztikai munkáját, hívja fel a figyelmet a rendellenességekre, leplez le esetleges szépítési törekvéseket. Ezért építették ki a hathatóbb ellenőrzés érdekében a párhuzamos statisztikai megfigyelés rendszerét. Világos, hogy erre nálunk, ahol az öntudat és fegyelem még messze elmarad a szovjetemberek magasfokú öntudata, önkéntes fegyelme mögött, százszor inkább szükség van.

A Statisztikai Hivatal helyi szerveinek, megyei statisztikai igazgatóságainak, a járási és városi felügyelőségeknek több feladatuk van. Első feladatuk, hogy a területükre vonatkozó statisztikai adatokat kellő időre összegyűjtsék és megfelelően összesítve a Központi Statisztikai Hivatalhoz továbbítsák. A helyi kirendeltségek lényegében kinyújtott kezei a Statisztikai Hivatalnak, amelyek a statisztikai munkát a megfigyelés helyén végzik el. Annak, hogy a statisztikai szervezet közel legyen a megfigyelés helyéhez, nagy jelentősége van a szocialista statisztika mindhárom követelménye: a gyorsaság, pontosság és megbízhatóság szempontjából. A helyi statisztikai hálózat nem a határidő napján lát hozzá az adatok begyűjtéséhez, hanem közeli kapcsolatot tartva a területén lévő megfigyelt üzemekkel, gazdaságokkal, iskolákkal, intézményekkel, előre biztosítja az adatok pontos beérkezését. A statisztikai munka egyik leglényegesebb alapeleme az ellenőrzés. A helyi hálózat lényegesen jobb ellenőrzést fog biztosítani, mint a központosított szervezet, egyrészt mert közel van a megfigyelés helyéhez, másrészt mert a városok, járások, megyék statisztikai dolgozóinak feladata, hogy idővel olyan jól megismerjék a területükön lévő üzemek, gazdaságok, iskolák, kórházak életét, hogy a valóságtól eltérő adatokra saját ismereteik alapján azonnal felfigyelhetnek, az esetleges rossz nyilvántartással rendelkező, anyag egységeket állandóan szemmel tartják. A fokozott ellenőrzés révén az adatok

pontosabbak, megbízhatóbbak lesznek. A helyi hálózat ellenőrzése kiterjed nemcsak az általa közvetlenül megfigyelt adatokra, hanem ellenőrizniök kell a tanácsok, trösztök, egyesületek, üzemek egész statisztikai munkáját is, ami elősegíti, hogy a minisztériumok statisztikája is egyre javuljon.

A helyi hálózatnak — amellet, hogy biztosítania kell a legfelső párt- és kormányzervek tájékoztatásának gyorsaságát, pontosságát, — második legfontosabb feladata, hogy tájékoztassa a helyi vezető párt- és állami szerveket, mert minden helyi vezetőnek éppúgy szüksége van a saját területére vonatkozó statisztikai adatokra, mint az ország vezetőinek a népgazdaságot átfogó statisztikára.

A megyei pátrbizottságoknak a tömegekkel való legszorosabb kapcsolat mellett is szükségük van arra, hogy megyéjük fejlődését a statisztikai adatok, a számok objektív tükrében állandóan nyomon kövessék, ez képet ad számukra a pártmunka eredményeiről, a pártmunka feladatairól is. A végrehajtóbizottságok elnökeinek ismerniök kell területükön az ipari termelés és termelékenység alakulását, a vetések állását, a terméseredményeket, a begyűjtés helyzetét és problémáit, most például az állatállomány átteleltetési lehetőségeit, a lakosság ellátásának kérdéseit, az iskolai tanulmányi eredményeket — hogy csak a legfontosabbakat emeljem ki.

Emellet az ötéves terv minden megyébe új életet hozott: egyikben új szocialista város épül, másik egyetemet kapott, egy harmadik a termelőszövetkezeti mozgalom szempontjából jár az élen. Ennyi területet áttekinteni, helyesen vezetni a tények, statisztikai adatok nélkül nem lehet. A tanácsok az önálló statisztikai helyi szervek megalakulása előtt is rendelkeztek bizonyos statisztikával, ez azonban nem egyszer nélkülözte a legfontosabbat: a szükséges tárgyilagosságot. A végrehajtóbizottság elnökét maguk a tanácsi osztályok tájékoztatták: ha egyes helyeken előfordult, hogy a begyűjtés során elferdítették a párt parasztpolitikáját, előfordult az is, hogy a begyűjtési osztály jelentésében nem szívesen beszélt erről. Ha elmaradás mutatkozott a vetéstervek teljesítésében, a mezőgazdasági osztály esetleg szívesebben mutatott jobb képet a valóságnál. A végrehajtóbizottság elnökének természetesen elemi érdeke, hogy mindig a valóságot tudja meg és ezt az érdekelt osztályoknál sokkal inkább biztosítja számára a független helyi statisztikai hálózat tájékoztatása. Lehet, hogy ez nem lesz mindig kellemes, de meg fog felelni hivatásának: a hiányosságok menetközbeni feltárásával módot fog adni a végrehajtóbizottságoknak azok kiküszöbölésére, a tervfeladatok végrehajtására.

Az újonnan létrehozott statisztikai helyi hálózat már eddig is jelentős segítséget nyújtott a végrehajtóbizottságoknak. Csak a legutóbbi nagy mezőgazdasági munkáról, az őszi vetésről említek példát: előfordult, hogy a somogy megyei fonyódi járásban a tanács mezőgazdasági osztályának operatív jelentése szerint a búza és rozs vetéstervét több mint száz százalékra teljesítették. A független statisztikai hálózat kimutatta, hogy a valóságban ez csak 80%-ra történt meg, s a tanács ennek alapján gondoskodott róla, hogy a hiányzó vetéseket pótolják. Heves megyében megtörtént, hogy a járási tanács mezőgazdasági osztálya olyan községeket is 100%-os tervteljesítéssel jelentett a megyei mezőgazdasági osztálynak, amelyek maguk csak 80%-os teljesítésről számoltak be. A hamisításra a független statisztikai hálózat hívta fel a figyelmet és a felsőbb hatóságokat félrevezető dolgozókat felelősségre lehetett vonni. A végrehajtóbizottságok sokhelyütt saját tapasztalatukon keresztül már felismerik a statisztika jelentőségét, támaszkodnak rá, használ-

ják a vezetésben és éppen ezért törődnek is vele, segítik munkáját. De ez a jelenség még korántsem általános. Nem egyhelyütt a tanácsok úgy vélik: a statisztika önálló lehet, tehát nem kell vele többé törődni. Ezek a tanácselnökök saját maguknak ártnak: minden VB elnöknek saját érdeke, hogy biztosítsa a statisztikai munka feltételeit, tudatosítsa a statisztikai munka jelentőségét és biztosítsa a statisztikai fegyelmet.

A statisztikai hálózatra még egy fontos munka vár. A helyi statisztikai hálózat dolgozói nem elégedhetnek meg az adatok begyűjtésével, a körülmények gondos megfigyelésével, az üzemek ellenőrzésével, a helyi vezetőszervek tájékoztatásával. Mindezek mellett számviteli szempontból nevelőivé, segítőivé kell válniuk a helyi tanácsoknak, a sokezer termelőszövetkezetnek, nem egyszer az állami üzemek kezdő statisztikusainak. A helyi statisztikai hálózat hivatása, hogy széles körben a gyakorlatban tanítsa a statisztikai munkát, megértesse a statisztika jelentőségét és ezen keresztül megszerettesse azt.

A statisztika mindig és mindenütt az osztályharc eszköze. A statisztika pedig akkor tud igazán harcos lenni, ha amellet, hogy számokban tömören kifejezi a valóságot, mélyen és részleteiben rávilágít arra is, hogy az egyes eredmények milyen körülmények közt születtek, az egyes jelentéseknek mik az indító okai, az átlagok mögött milyen ingadozások húzódnak meg. Erre pedig igazában csak a helyi statisztikai hálózat képes, amely valóságos oknyomozást végez. A helyi hálózat a helyi tényezők alapos vizsgálatán keresztül helyenként már most is olyan összefüggésekre tud rámutatni, amelyeket sem az irányító szervek sokszor részrehajló statisztikája, sem a korábbi központosított, Budapestről irányított, Budapesten gyűjtött adatok nem tudnak felszínre hozni.

Az osztályharc ma a mezőgazdaság területén is jelentkezik: a kulák-ság, amely elszántan és szívósan harcol azért, hogy keresztelje a szocializmus építését. Éppen ezért a termelés adottságai mellett ebből a szempontból is a mezőgazdaság területén van legnagyobb jelentősége annak, hogy az előterjesztett törvényjavaslat szerint a statisztikát közelebb vigyük az élethez. A mezőgazdasági statisztika sokat tehet az osztályharc területén és bizonyos eredményeket elért eddig is. A cséplési eredmények statisztikai adatainak ellenőrzése során például a statisztikusok rávilágítottak arra, hogy a kulák feltűnően alacsony termésátlagának távolról sem a munkaerőhiány, vagy a rossz minőségű föld az oka, ahogy sokhelyütt mondták, hanem egyszerűen az, hogy egyes területeken a részes aratóknak a fönnálló rendelkezések ellenére cséplés előtt természetben kiadták a bért, összejátszottak volt eseléideikkel vagy a parasztság öntudatlanabb elemeivel, és az elképzelhető legváltozatosabb módon igyekeztek eldugni, elrejtteni, a nyilvántartás alól kivonni a termésüket. Az állatszámolás során hasonló jelenségekre világítottak rá, szomszédba elhajtott, pajták mögé épített ólakba, vermekbe rejtett állatokat fedeztek fel náluk és nem kevés visszaélésre derítettek fényt az őszi vetések szabotálása terén is.

Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy a statisztikának csak az osztályellenséggel szemben kell harcosnak lennie, — harcosságra, a valóság feltárására van szükség saját sorainkban is a kapitalista múlt még meglévő örökségei ellen. Elsősorban vonatkozik ez dolgozó parasztságunkra, amelynek öntudatos része ugyan már régen levetkőzte a múlt szemléletét, de vannak még egyesek, akikben még ma is megmutatkozik a kizsákmányoló régi világ

tanítása, amely röviden úgy szólt, hogy az államot becsapni jogos önvédelem. Csak egy példát említek erre. Különösen jelentős harci feladat évenként a gazdaságok számbavétele, a gazdálajstrom elkészítése, mely a mindenkori begyűjtésnek képezi alapját. Begyűjtési rendszerünk csak akkor hozhatja meg a kívánt eredményt, csak akkor elégítheti ki a parasztság jogos igazságérzetét, ha a valóságra épül. A statisztikai helyi hálózat feladata ennek a munkának az ellenőrzése, ami nem könnyű feladat, mert a statisztikának talán egyetlen területén sem jelentkezik olyan nagy mértékben a gazdaságok részéről a ferdítés, letagadás, a tanácsok részéről pedig az opportunizmusra való hajlam, mint itt.

Nem kevésbé van szükség a statisztika harcosságára a mezőgazdaság szocialista szektorában sem, ahol segítséget kell nyújtania a nép vagyonának tékozlása, a nemtörődomség, a felelőtlenség elleni harchoz. A párt- és kormány vezetői nem egyszer rámutattak arra, hogy mezőgazdaságunk szépen fejlődő szocialista szektora egyfelől a vezetés hiányosságai, másfelől a dolgozók alacsonyabb öntudata miatt még több vonatkozásban gyermekbetegségekben szenved. Ilyen körülmények között a letagadások, szépítések megtalálhatók nemcsak az egyéni gazdaságoknál, hanem a mezőgazdaság szocialista szektorában is. Az idei gyengébb termés mellett különös jelentőséget nyert az állatok átteleltetésének, jótartásának kérdése. A statisztika nem egyhelyütt világít rá pazarlásokra, a silózási tervek teljesítésében helyenként megmutatózó lazaságokra. Az egyik állami gazdaság például, mely a szarvasmarhahízalás terén rossz eredményt ért el, egyszerűen meghamisította a statisztikát és bevetett területet tüntetett fel három dekádon keresztül, amikor a vetőgép még rá sem ment a szántóföldre. A hamisításokat a statisztikai apparátus dolgozói tárták fel.

A törvényjavaslat, amellett, hogy biztos alapot ad a mezőgazdasági statisztika harcosságának, függetlenségének, mindenütt jelenvaló ellenőrzésének, ki fogja szélesíteni az alapjait annak is, hogy az osztályellenség támadásainak, saját hiányosságainak feltárása mellett megmutassa az élenjárót is. Mezőgazdaságunkban az élenjáró gazdaságok valóban „az újnak zsenge hatásai”, amelyeket féltő gonddal ápolni, nevelni kell. Nálunk ma új termelési viszonyok közt alapjaiban újjáalakul egy osztály: mezőgazdaságunk dolgozói megmutatták, hogy nagyrésztükben fogékonyak az újra, a jóra — nekünk intézményesen biztosítani kell a jó példák kiemelését, a jó tapasztalatok szervezett elterjesztését, hogy megkapják azt a tanítást, azt a példamutatást, amelyre szükségük van. Ehhez nagy segítséget nyújt az élenjáró kezdeményéseket, eredményeket hűen tükröző jó statisztika.

A helyi hálózatban dolgozó statisztikusok számára nem könnyű feladat mezőgazdaságunkról állandó változtatásai, nagyszabású fejlődése közepette hű képet adni. De a nehézségeket le kell győzni, mert a helyes statisztikai tájékoztatásnak éppen mai mezőgazdaságunk területén fokozott jelentősége van. A mezőgazdasági statisztikai adatok sohasem csak termelési eredmények, hanem politikai jeladások is a párt és kormány számára — megmutatják az osztályellenség mesterkedéseit, megmutatják parasztságunk viszonyát a munkásosztályhoz, a népi demokráciához, megmutatják a szocialista szektor fejlődését, megszilárdítását.

Éppen nagy jelentősége miatt kell fejleszteni a mezőgazdasági statisztikát: az osztályharc élesedésével egyre harcosabbá, a szocialista üzemek fejlődésével egyre gyorsabbá, pontosabbá kell válnia.

A munkát sok tekintetben az alapoknál: a bizonylati rendszerek rögzítésénél, a számviteli fegyelem megszilárdításánál kell kezdeni. Világos, hogy ezt a feladatot csakis a Statisztikai Hivatal és az érdekelt minisztériumok együttes munkája biztosíthatja.

Befejezésül még egyetlen gondolatot kívánok a mezőgazdasági statisztikával kapcsolatban megemlíteni. A mezőgazdasági termelés színvonala a tőkés országokban rendkívül alacsony. A mezőgazdaság fejlődését a kapitalizmus mind jobban és jobban akadályozza: a kapitalista világban egészben véve éppen csak annyi élelmiszert termelnek, hogy a lakosság ne éhezzen, jóllehet több közgazdász számítása szerint egyedül a nyugati félgömb országai annyi gabonát, zsírt és húst tudnának termelni, ha kihasználnák a gépek és a modern agrotechnika nyújtotta lehetőségeket, hogy 8 milliárd embert lehetne jól táplálni és ruházni. A kapitalisták mezőgazdasági statisztikája gondosan leplezi ezeket a tényeket és azt sem mutatja meg, hogy miképpen teszi tönkre a monopoltőke az Egyesült Államokban a kisfarmereket, miként csökken jövedelmezőségük, hanem arról beszélnek, hogy a farmerek jövedelme általában csökkent. A valóság ezzel szemben az, hogy a nagytőkés birtokokosok, akikhez az összes birtokosok 5%-a tartozik és akik az összes jövedelemnek közel 40%-át vágják zsebre, növelték jövedelmüket, míg a kis- és középfarmerek viselik a fegyverkezési politika minden súlyát, mert az áremelkedéseket egészében az élelmiszermonopóliumok fölözik le. Az élelmiszermonopóliumok a magas árak fenntartása érdekében az elmúlt években is nagytömegű élelmiszercikkeket semmisítettek meg. Így például 1948-ban és 1949-ben 500 millió dollár értékű burgonyát semmisítettek meg, 1950-ben 20 millió dollár értékű tejet. Ezekkel a tényekkel kapcsolatban mondotta Sztálin elvtárs, hogy „az a gazdasági rendszer, amely nem tudja, hogy mit csináljon termelési feleslegeivel és kénytelen elégetni azokat, holott a tömegek nyomorognak, munkanélkül vannak, éheznek és tönkremennek — az ilyen rendszer maga mondja ki halálos ítéletét”. Az imperialistákat kiszolgáló burzsoá statisztika gondosan leplezi ezeket a tényeket, mert nem akarja kimondani saját rendszerének halálos ítéletét. A mi mezőgazdasági statisztikánknak az is feladata, hogy nyilvánosságra hozza, milyenek a valóságos viszonyok azokon az országokban, ahol a parasztság még nem a szocialista, hanem a kapitalista úton halad.

T. Országgyűlés! A mi mezőgazdaságunkban is vannak még hiányosságok, de a mi statisztikánknak ezeket nem elhallgatni, hanem feltárni kell. A bírálat és önbírálat korunknak, szocializmust építő hazánknak alapvető gyakorlata, a fejlődés előrelendítője, a statisztika pedig számokban kifejezett bírálat és önbírálat. Eppen ezért a hiányosságok bátor feltárása az egyik legfontosabb hivatása a mi mezőgazdasági statisztikánknak, mert ez az útja annak, hogy a nehézségeket sorra legyőzve, lépésről lépésre előbbre vigyük a magyar falu, egész hazánk szocialista átalakulásának nagy ügyét.